

Nr 490.

Av herrar **Andersson** i Alfredshem och **Lindholm**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 220, med förslag till lag om folkpensionering, m. m.

Vid genomgående av Kungl. Maj:ts proposition nr 220/1946 med förslag till ny folkpensioneringslag befinnes att inkomstprövning — även vid mycket små inkomster — är avsedd att bibehållas för alla förtidsinvalider och kroniskt sjuka, liksom även för änkor i åldrarna 55—66 år, för alla åldringar som söka hustrutillägg samt för dem som behöva bostadstillägg. Endast de åldringar, som icke behöva söka dylika tillägg, således en mindre del av samtliga pensionssökande, befrias från behovsprövning.

Starka statsfinansiella skäl torde, såsom i propositionen anföres, fortfarande tala för begränsning av det klientel som skall erhålla folkpension utan inkomstprövning. Men det måste ifrågasättas om icke avgränsningen bör ändras så att de fattigaste befolkningslagren — och därmed det långt övervägande antalet pensionssökande — i praktiken befrias från prövning, vare sig de äro förtidsinvalider eller åldringar, medan de härav föranledda ökade kostnaderna kompenseras av att de relativt välsituerade ställas utanför. I propositionen uttalas (s. 113): "Ålderspensionerna böra i princip anses ha intjänats av pensionären under hans arbetsföra period." Sådant "intjänande", d. v. s. medverkan utan omedelbart erhållen full ersättning vid tillgodoseendet av samhällets behov av varor eller tjänster, kan uppenbarligen lika väl åberopas av en i förtid utsliten eller sjuk medborgare, vilken ställt sina krafter till förfogande eller vilkens föräldrar gjort detta, som av den som lyckats uppnå en ålder av 67 år. Det kan även åberopas av den som har hustru i åldern 60—66 år eller som är mantalsskriven i ort med höga bostadskostnader, däremot i princip långt ifrån alltid av de redan välsituerade. Om man kunde vara förvissad om att mycket snart en ny reform skulle kunna genomföras varigenom *all* inkomstprövning slopades, skulle skälen till en ändring på denna punkt i Kungl. Maj:ts förslag förefalla mindre. Men så länge man icke vet vilka resurser som för detta ändamål kunna ställas till förfogande i en nära framtid, synes riktigast att utgå ifrån att den reform, som nu genomföres, icke skall alltför snart ändras.

Genom att väsentligt höja det från prövning fria inkomstbeloppet, men i stället bibehålla prövningen för alla högre inkomsttagare, skulle ovan berörda omfördelning ske, varigenom de statsmedel, som enligt propositionen skulle tillfalla redan jämförelsevis välsituerade folkgrupper, skulle komma de mera behövande till godo.

Nationalekonomiskt är det också av stor betydelse att invalidernas restarbetskraft på landsbygden och inom industrien liksom även åldringarnas arbetskraft på dyrorterna kunna utnyttjas med minsta möjliga (av inkomstprövning föranledda) hämningar.

Vidare spelar inom hälsovården arbetsterapien numera stor roll. Nevrotiker, reumatiker, lungsjuka m. fl. återvinna lättare sin arbetsförmåga om de kunna åtaga sig mindre betungande arbetsuppgifter utan att riskera minskning av folkpensionen. Detta sker smidigast på allmänna marknaden, då invaliderna icke behöva känna sig bundna av visst dem anvisat arbete. Höjningen bör medge en arbetsinkomst av ca 100 kr. i månaden eller ungefär till den gräns där man (på billig ort) kan börja ifrågasätta om invaliditet i folkpensioneringslagens mening fortfarande föreligger.

Förtänksamhet och bemödanden att förbättra sin ställning äro positiva faktorer vid det mänskliga framåtskridandet. Den på frivillighetens grund baserade pensioneringen av arbetare och tjänstemän, särskilt på dyrorterna, främjas genom höjning av den fria inkomsten. Eftersom bestämmelserna om "privilegierade" inkomster borttagits i propositionen, bör höjningen åtminstone nå upp till den nivå som motsvarar summan av högsta privilegierbart belopp och fri inkomst enligt nu gällande bestämmelser, således för två makar $800 + 400 = 1\,200$ kr.

Betydande besparingar inom administrationen möjliggöras. Skyldighet att avge självdeklaration inträder vid en årsinkomst av 600 kr. Den som söker tilläggspension eller bostadstillägg bör åläggas förete avskrift av senaste självdeklaration eller intyg från taxeringsnämnden om att han icke taxerats för inkomst eller förmögenhet. (Pensionsnämndens ordförande får enligt propositionen tillgång till taxeringsnämndens handlingar.) Härmed undvikas ett omfattande dubbelarbete. Pensionsnämndernas och pensionsstyrelsens arbete reduceras högst väsentligt. Större delen av alla pensionssökande, även av dem som söka invalid- eller dyrortspension, befrias i praktiken från inkomstprövning.

Härtill kommer ännu ett allvarligt skäl för ändring av Kungl. Maj:ts förslag. Hur beslutna vi än äro att försöka upprätthålla ett fast penningvärde, måste vi räkna med oförutsedda händelser exempelvis på världsmarknaden, vilka kunna framtvunga en ytterligare sänkning av den svenska kronans värde. Följden härav kan bli nya och oavvisbara krav på kristillägg åt pensionärerna, varvid det blir av största statsfinansiell och moralisk betydelse att dylika tillägg kunna begränsas till det klientel som har behov av dessa. En sådan begränsning förutsätter uppdelning av klientelet (efter tidigare inkomstprövning) på pensionärer med och utan tilläggspension.

För en höjning av den avdragsfria inkomsten från 300 till 400 kr. för ensamstående, resp. 450 till 600 kr. för två makar erfordras (enligt socialvårds-kommitténs betänkande s. 141) en kostnadsökning utöver ramen för alt. I

av 24 milj. kr. Ju högre upp man sedan går på inkomstskalan desto mindre blir det ovanför liggande klientel som genom höjning får sina pensioner ökade. Därför föranleder ytterligare höjning icke proportionsvis lika stor kostnadsökning. En höjning till 800 resp. 1 200 kr. kan således icke föranleda fyrdubbling av berörda 24 milj. kr. (till 96 milj. kr.), och det synes troligt att den kostnadsbesparing som göres genom tillämpning av kommitténs alt. I, nämligen 105,7 milj. kr., kommer att uppvägas först vid en höjning av det fria inkomstbeloppet till 1 000 resp. 1 500 kr. Härtill komma den ökade produktion och arbetsterapi samt minskade belastning av administrationen som ovan berörts och som väsentligen reducerar den bruttokostnad som höjningen av den avdragsfria inkomsten enligt ovan skulle ådraga samhället.

Under återopande av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte företaga de ändringar i förslaget till ny folkpensioneringslag som erfordras för höjandet av det avdragsfria inkomstbeloppet från 400 kr. för ensamstående pensionär och 600 kr. tillhoppa för två makar till 1 000 kr. resp. 1 500 kr. samt jämställandet av förtidsinvalider och åldringar (enligt socialvårdskommitténs alternativ I).

Stockholm den 30 april 1946.

K. J. Andersson,

Alfredshem.

Sigurd Lindholm.
